

CMSi: complete software voor modern beheer van natuur en landschap

Sinds kort is er een compleet planningsinstrument voor het natuurbeheer op de markt. Het softwarepakket CMSi ondersteunt onder meer het opstellen van jaarplannen en begrotingen, het formuleren van werkinstructies, verslaglegging en evaluatie van beheer en het werken met GIS-kaarten. Kortom, alles wat een beheerder nodig heeft. Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en De12Landschappen ontwikkelden het programma samen met Britse natuurbeheerders en presenteerden de eerste versie op 23 november aan natuurbeherend Nederland.

— Nynke van der Ploeg (Natuurmonumenten) en Teun Timmerman (De12Landschappen)

> STAATSBOSBEHEER, Natuurmonumenten en De12Landschappen sloegen in 2008 de handen ineen om samen een nieuw administratief systeem te ontwikkelen voor de ondersteuning van het beheer van natuur en landschap. Een verkenning van de markt bracht ze in Groot-Brittannië, waar natuurorganisaties al twintig jaar werken met het Conservation Management System (CMS). Dit softwarepakket, ontwikkeld voor en door natuurbeheerders, sloot goed aan bij de wensen van de Nederlandse partners. In Groot-Brittannië bestond al langer de behoefte aan modernisering en doorontwikkeling van het CMS, en met de Nederlandse inbreng kon dit versneld worden gerealiseerd. De nieuwe versie heet CMSi, waarbij de i staat voor 'international'. Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en De12Landschappen zijn inmiddels toegetreden tot het (Britse) CMSConsortium dat eigenaar is van CMSi, en zijn daarmee mede verantwoordelijk voor de verdere ontwikkeling van het systeem.

De filosofie achter CMSi

CMSi gaat uit van het planningsconcept 'adaptive management'. Natuur- en landschapsbeheer is daarin niet statisch, maar eenvoudig aan te passen en up-to-date te houden op basis van ontwikkelingen in het gebied, veranderingen in de omgeving of nieuwe inzichten.

De hele planning is gebaseerd op de visie (beheerplan of natuurvisie) voor een gebied met de daarbij behorende doelen, niet alleen voor het natuurbeheer, maar ook voor recreatie, cultuurhistorie of belangenbehartiging. De beheerder koppelt activiteiten en monitoring aan deze doelen. Vervolgens kan hij in CMSi, vastleggen welk beheer er is uitgevoerd en wat de resultaten zijn van de monitoring. Op basis van deze gegevens is periodiek te beoordelen of het gevoerde beheer effectief is. Zo niet, dan zijn de geplande activiteiten aan te passen, of kunnen zo nodig zelfs de doelen in het beheerplan opnieuw worden geformuleerd.

Wat kan de beheerder met CMSi?

Het systeem kent drie modules: voor planning & control, voor vastgoedbeheer en voor monitoring & verantwoording. Zo zijn op een overzichtelijke manier alle gegevens van een gebied samengebracht in één systeem. De beheerder heeft op deze wijze de visie en de doelen voor het beheer van zijn gebieden altijd paraat. Op basis van de activiteiten en monitoring kan hij het beheer voor meerdere jaren plannen en de kosten en benodigde menskracht daarvoor begroten. Het plannen van activiteiten kan zo gedetailleerd als gewenst is: voor één jaar, voor meerdere jaren tegelijk, met kaartbeelden en eventueel met een uitgebreide werkinstructie.

Bestaand kaartmateriaal is eenvoudig om te zetten voor gebruik in CMSi. Vastleggen van het daadwerkelijk uitgevoerde beheer kan ook weer op hoofdlijnen of zeer gedetailleerd; de beheerder bepaalt daarin zelf wat voor elke situatie nodig en zinvol is.

Overigens is het systeem niet alleen geschikt voor de beheerplanning, maar ook voor een volledige planning van een organisatie. Zo kunnen bijvoorbeeld ook werkoverleggen en onderhoud van machines en gebouwen gepland worden. Daarnaast is mogelijk rechtstreeks in CMSi, te zien hoeveel tijd en budget er nog beschikbaar is voor bepaalde activiteiten door de mogelijkheid voor tijdschrijven te benutten en een koppeling met het financieel administratieve systeem te maken. Ook kunnen relevante documenten (bijvoorbeeld projectadministraties) en foto's of kaarten rechtstreeks aan gebieden of activiteiten gekoppeld worden. Doordat alle relevante gegevens in een systeem beschikbaar zijn, is het voor alle medewerkers binnen een organisatie duidelijk hoe het bijvoorbeeld zit met eigendomssituaties en beheerafspraken. Zo kan er transparant en efficiënt gewerkt worden. CMSi, ondersteunt daarmee de belangrijkste onderdelen van het werk van een beheerder op een gebruiksvriendelijke manier. Tijdens het testen van het systeem noemde een beheerder

The screenshot displays the GML Customised CMSi v1.1.01 interface. On the left, the 'Planningsboom' (planning tree) is visible, showing a hierarchy of goals and activities for the 'Zwanenwater' area. The right pane shows a 'Visie' (vision) document titled '1: Beschrijving van het gebied' (Description of the area). This document includes a photograph of a coastal landscape and descriptive text about the area's history and current state. Below the text are three maps showing the area's development from 1787 to the present.

De visie voor een gebied kan worden opgeslagen in CMSi (venster rechts). De planningsboom links formuleert de doelen voor het gebied. Vanuit deze doelen (hier de beheertypen volgens SNL, maar ook bijvoorbeeld doelen voor toegankelijkheid en beleefbaarheid en het werken met vrijwilligers) zijn vervolgens de geplande activiteiten te benaderen.

CMSi, al 'het dashboard voor zijn dagelijkse werk'.

Het werken met CMSi, stimuleert bovendien de kennisuitwisseling binnen en tussen organisaties. Door op dezelfde wijze te plannen en registreren is informatie makkelijk uit te wisselen en is ook gebruik te maken van werk van collega-beheerders. Als de ene beheerder al een uitgebreide werkinstructie heeft gemaakt voor plagwerkzaamheden of het afzetten van een houtwal, is die eenvoudig door collega's te gebruiken.

Relatie met Index Natuur en Landschap (SNL)

De ontwikkeling van CMSi, sluit goed aan bij de nieuwe subsidieregeling SNL. In de afgelopen jaren hebben natuurorganisaties gewerkt aan een eenduidige beheertaal (Index Natuur en

Landschap). Die basis maakt het gemakkelijk om ook voor een gezamenlijk automatiseringssysteem te kiezen. De beheertypekaarten (waarop de gemaakte afspraken met de Provincies zijn vastgelegd) vormen samen met de natuurvisie de basis voor het beheer. Als een organisatie alle processen rond het beheer in CMSi, vastlegt, vormt het programma ook belangrijke schakel in het verkrijgen van een SNL-certificering voor het beheer. Per beheertype wordt het beheer gepland en het uitgevoerde beheer vastgelegd. Ook de benodigde monitoring voor SNL is met behulp van CMSi, te plannen, waarbij de kwaliteitsklassen kunnen worden vastgelegd.

Voor wie?

CMSi, is voor elke natuur- en landschapsbeheerder te gebruiken. Grote landelijke organisaties kunnen er mee uit de voeten, maar ook voor particuliere beheerders met slechts één

of enkele natuurgebieden biedt CMSi, interessante mogelijkheden. Een van de doelstellingen van het consortium is het verbeteren van de kwaliteit van het natuurbeheer door kennisontwikkeling en kennisdeling. De prijsstelling voor het CMSi, is daarom gebaseerd op bijdrage naar vermogen, waarbij kleinere organisaties minder betalen dan grote en/of commerciële organisaties. Een licentie kan al vanaf 750 euro worden aangeschaft, waarbij de prijs daalt bij het afnemen van meerdere licenties. De not-for-profit aard houdt verder in dat het consortium inkomsten uit verkoop direct investeert in onderhoud en ontwikkeling van het systeem. Naast verkoop van de Nederlandstalige versie in de Benelux is het oog van het consortium de komende jaren nadrukkelijk gericht op Europa. Het systeem biedt bijvoorbeeld goede mogelijkheden om voor Natura 2000 terreinen op een eenduidige manier te rapporteren.

Links in de planningsboom is het beheer verder uitgewerkt. De lijst toont op een overzichtelijke manier welke maatregelen zijn gepland om het doel te bereiken. In het venster rechts is te zien wat er is gepland en gerealiseerd aan uren, kosten en opbrengsten. In het venster voor beheerverslaglegging is ruimte voor informatie over het uitgevoerde beheer.

Groeimodel

De CMSi-module Planning & control is inmiddels gereed en kan gebruikt worden voor het plannen van het beheer. In de loop van 2012 komt de module Vastgoedbeheer beschikbaar, die bruikbaar is voor het vastleggen van vastgoedtransacties, bouwwerken, elementen en overeenkomsten (zoals pacht, huur en jacht). De module Monitoring & verantwoording volgt eind 2012. Deze module is geschikt voor het vastleggen van gegevens zoals waarnemingen van flora en fauna, vegetatiekarteringen, recreatie, cultuurhistorische elementen en houtoogst. Met deze gegevens kan verantwoording worden afgelegd bijvoorbeeld in het kader van de subsidieregeling SNL. De module Monitoring & verantwoording zal aansluiten bij reeds bestaande systemen zoals de Nationale Data-bank Flora en Fauna. Ook komen er faciliteiten om te werken met mobiele toepassingen, zodat

het mogelijk is waarnemingen vanuit het veld rechtstreeks in te voeren.

*Nynke van der Ploeg en Teun Timmerman,
n.vanderploeg@natuurmonumenten.nl*

Meer informatie?

Meer informatie over CMSi en de verschillende mogelijkheden is te vinden op de website www.software4-conservation.com. Hier is een uitgebreide demonstratie van het systeem te zien.

Ook kunt u contact opnemen met een van de onderstaande personen:

Hennie Blikman (Natuurmonumenten);

h.blikman@natuurmonumenten.nl

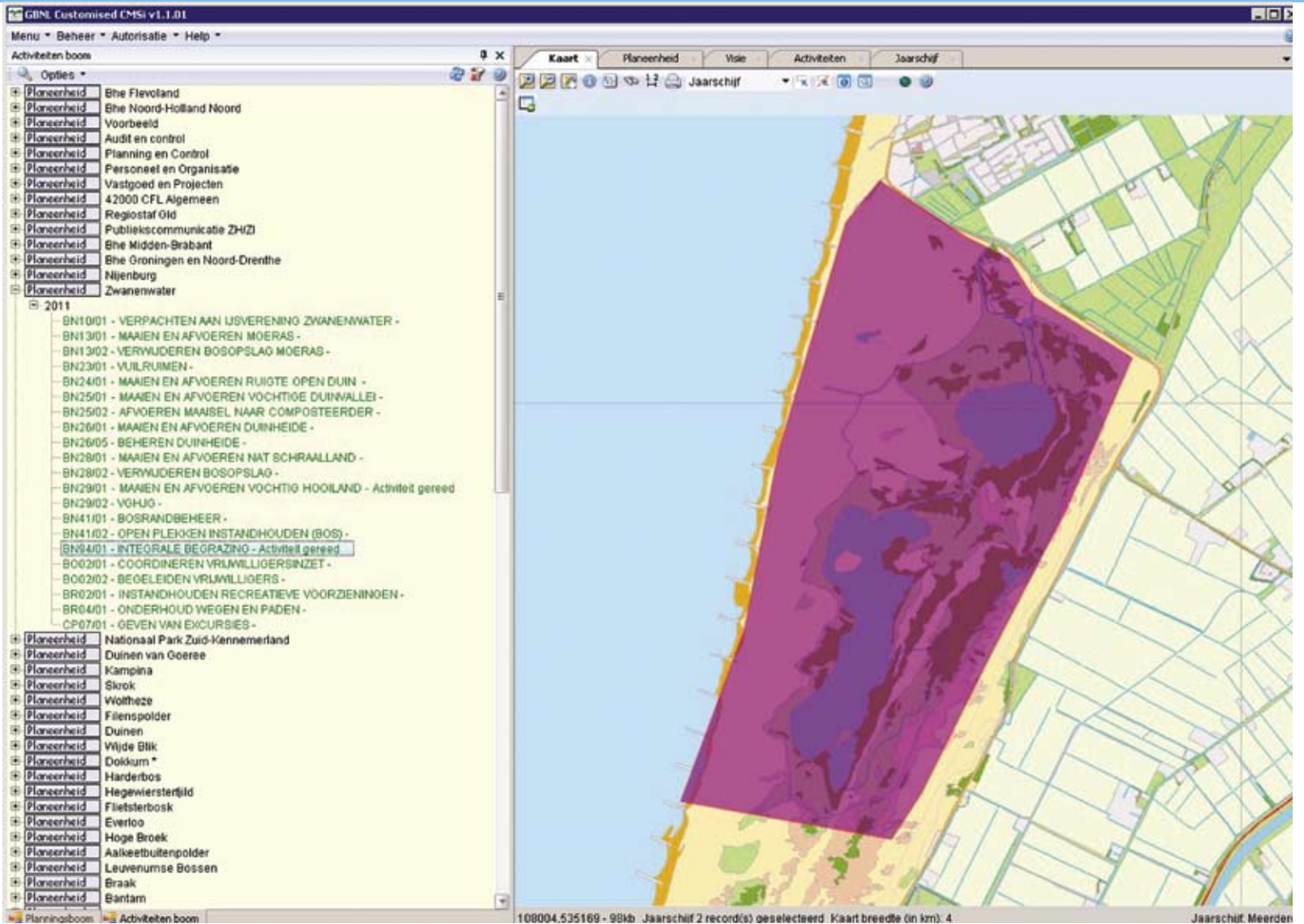
Peter Hakvoort (Staatsbosbeheer);

peter.hakvoort@vm-advies.nl

Teun Timmerman (De12Landschappen);

t.timmerman@landschapnoordholland.nl

Het linkervenster toont de activiteitenboom, een overzichtelijke lijst met alle geplande activiteiten in het betreffende jaar. Bij geplande activiteiten kan de locatie (hier de begrazingseenheid van het integrale begrazingsbeheer in het Zwanenwater) op kaart worden vastgelegd en opgeslagen.

Wat heb je nodig om CMSi te kunnen gebruiken?

CMSi werd en wordt gebruikt door organisaties van zeer verschillende omvang, variërend van particulieren tot grote (overheids-)instellingen. Bij het ontwerp is er daarom rekening mee gehouden dat het systeem in ICT-omgevingen van verschillende omvang bruikbaar is.

CMSi kan werken op een stand-alone pc, maar werkt ook goed in netwerk-omgevingen (LAN/WAN). In dat laatste geval is onder meer centraal gebruik van kaartmateriaal mogelijk, en is CMSi tijd- en plaatsafhankelijk te gebruiken. Dit is het type omgeving dat Natuurmonumenten en De12Landschappen gebruiken. Als alleen gebruik gemaakt wordt van de standaard-functionaliteit, voldoet een moderne pc prima voor installatie van CMSi. Intensief gebruik van GIS-component (bijvoorbeeld met het programma ArcGIS) stelt vanzelfsprekend zwaardere eisen aan beschikbare rekenkracht, geheugen, videokaart en opslag.

Een alternatief is om CMSi af te nemen als Software as a Service (SaaS). Het systeem draait dan op de server van exeGesIS, de Britse ontwikkelaar van het pakket. Hiervoor is een goede internetverbinding noodzakelijk. ExeGesIS levert vanuit haar datacenter in Groot-Brittannië ook de bijbehorende diensten als technische ondersteuning, onderhoud en installatie van updates.

Wie zit er achter CMSi?

CMSi behoort toe aan een consortium van beheerorganisaties die opereren op basis van gelijkheid en non-profit. Het consortium wordt aangestuurd door een team van professionals vanuit de volgende organisaties (logo's toevoegen):

- Brecknock Wildlife Trust
- Countryside Council for Wales
- De12Landschappen
- Exmoor National Park Authority
- Gwent Wildlife Trust
- National Trust
- Natural England
- Natuurmonumenten
- Radnorshire Wildlife Trust
- RSPB
- Staatsbosbeheer
- Wildfowl & Wetlands Trust